

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: J. W. Albarda, G. J. van den Broek, L. Doedes, P. L. Dubourcq,
G. D. Jordens, J. F. Ligtenberg, Ch. J. I. M. Welter.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is f3,50, bij vooruitbetaling f3,— per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

BERICHT.

Het eerstvolgend nummer van dit blad zal Donderdag 4 Januari 1900 verschijnen.

Een enkele indruk van de Kroeg-diës.

De kroeg-diës wordt van ouds gevierd door een kroegjool, die echter gekenmerkt is door twee dingen en wel: 1°. door de aanwezigheid van de vrouwen en 2°. door de diës-rede van den president.

Aan het eerste hebben zich verleden jaar velen geërgerd, en nu zouden ze het dan daarom heel netjes maken, de dames zouden wel gedecoleteerd zijn, maar niet te laag; geen slingerende melkorganen meer maar hoogstens een klein kuiltje. Enfin het zou heel netjes zijn: in een woord, niemand zou zich ergeren. Daardoor was het natuurlijk al beroerd, het is geen leuk brutale uiting meer van een bestaand verlangen, eerlijk zich openbarend hier, maar een zich schamen en toch willen doen.

Wil zoo iets wat zijn, wat presteeren, dan moet het zich krachtig toonen in heel zijn ruw wezen. Dan kunnen zij die het wenschen genieten, terwijl zij er nu niet het ware van hebben, dan kunnen anderen zich ergeren aan de walchelike tooneelen van degeneratie en decadentie. Dan zien we mooie naakte waarheid, maar sommigen zien dat liever niet, en daarom zijn ze nu zoo netjes, anders werden hun later de dingen weer zoo ruw onder de neus gewreven en al doe je 't nu graag, toch zie je het liever niet; het is als iemand, die tegen een ander zei, die Nana las en de beschreven toestanden zoo beroerd vond; wat doe je het ook te lezen, dan ga je het zoo beroerd vinden. De waarheid is voor velen zoo'n zuur ding.

Maar we zijn nu netjes aan 't diësvieren geweest, zij die de gebruikelijke feestviering apprecieeren hebben er voor 't meerendeel niet dát aangehad; zij die het afkeuren hebben zich niet geërgerd, er gebeurde niets, er was geen actie.

Het was een vervelende boel, 'n enkel ding niet te na gesproken.

En verder, het moet toch de aandacht trekken, en dat doet het ook, en dus ontnemt 't de gelegenheid om onder elkaar zich te uiten, en de spanning, die hier moet zijn, het is alles even half.

Flink durven doen of weg met dit gedonder, een van de twee, maar zoo iets halfs is lam.

Nu het tweede criterium van den avond de diës-rede, of nog meer algemeen het officieele gedoe, leuk op zich zelf, als het goed wordt doorgevoerd, maar meestal voelen de menschen dit zelf heelemaal niet; zij sokken mee uit conventie, waardoor ze telkens uit hun rol vallen, en zoo het leuke wegnemen.

Typisch dat 3-tal in 't midden, Tex geflankeerd door Jan van der Waerden en Heintje Strick; Tex die zou trachten veel hatelijkheidjes te zeggen, Jan die er heusch over heen zou zien, en Heintje Strick die zich misschien wel nijdig zou maken, maar toch leuk officieel blijft doen.

Twaalf slagen hadden geklonken en de president zal zijn

diës-rede houden, die slecht was en wat voordracht, en wat inhoud betreft.

Wat het eerste betreft, dit is penibel voor hen die 't aan moeten hooren, en wekt medelijden op voor hem, die er voor staat door te gaan.

En wat gaf ons nu de inhoud, weinig meer dan een niet samenhangende opsomming van enkele historische feiten; je voelde dat zich hier een kroniekgever opwierp, die in, maar niet boven zijn materie stond, als zoodanig slechts losse feiten zag, niet in een geheel alles overziend, omdat hij het niet kon doen. Als zoodanig moest hij als kroniekgever slecht zijn, en dat was hij dan ook.

Maar hij was leuk als hij komt als man in de materie, waar hij zich plaatst tegenover een ander.

Ik bedoel hier, waar hij zijn hatelijkheden tapt tegen Jan van der Waerden, ik vond het vreeselijk leuk dat moment, je kon zoo echt begrijpen met welk genoegen, hij dit had uitgedacht, om hier nu toch eens flink de zaken aan Jan te zeggen, zoo scherp als hij 't kon doen, echt als Tex, daar kwam karakter en persoonlijkheid in zijn speech uit; al had hij ook zelfs op dat oogenblik nog niet de gave van het woord, toch uitte hij zich bar leuk, toen hij sprak van zijn nek te moeten omdraaien om de leeszaal te zien.

De speech was afgelopen en allen voelden, dat het een echee was geweest, maar de president hield zich goed en deed als ware er niets gebeurd. Dat moet voor zijn diplomatiek scherp en koppig geestje een groote daad geweest zijn, waarover hij veel voldoening zal hebben.

Toen kwam later nog een speech van Jan v. d. Waerden sterk gevend wat was en zou zijn de Societeit Phoenix, gevend een blik in het wezen, iets wat we niet zoo hoorden van den feestredenaar.

En arrem, arrem Texje op het glanspunt van je speech het eenigste waarop deze bogen kon, daar werd niet op gereageerd door hem; je gaf scherpe striemen zij bleven zonder uitwerking.

Hij stond er boven en jij kon er niet bij; gek en jammer voor jou, maar waar.

Een toeschouwer.

Over een rokkwestie naar aanleiding van een grijs jasje.

Jammer, die avond van tooneel is achter den rug; want ik heb er veel genoten! Maar hoe meer ik er nu over nadenk, hoe harder ik weer oplag om een kleinigheid; waarachter zoo'n groot principe zit. Och! weet je 't is niets meer als een klein offertje geweest aan God Kul, zelfs niet erg, heel goed zullen misschien sommige menschen zeggen; maar 't is toch juist erg genoeg om nog eens zóó'n kleine toelichting van de zaak te geven.

De kwestie is:

Ik ga met een blij hart naar „tooneel” om de voorstelling te zien; maar heb absoluut niet 't plan om te dansen. Ik houd dus mijn dagelijksch pakje aan, waarin ik me prettig voel, juist zoo om eens heelemaal onafhankelijk van wat je aan hebt goed te genieten. Een bezwaar is, dat ik wel boven zal moeten gaan zitten; maar je kunt

niet weten. Helaas! 't bezwaar is er. Een schuchtere jonge man met linten op de linkerschouder van zijn rok houdt mij staande en zegt, dat ik niet op de studentenbanken mag gaan zitten. „Zelfs gekleede jassen mogen niet beneden zitten” voegt hij er gewichtig bij en wat verlegen, alsof hij 't wel goed vindt; maar toch ook wel wat mal. Nou goed, dan maar naar boven. Ik tref 't: boven is een plaats op de voorste rij nog onbezet, als 't scherm op gaat, al hoewel er een papiertje op ligt. 't Zou toch wel wat al te mal zijn om daar nu geen gebruik van te maken. Maar 't bevalt mij ook daar niet en ik zie beneden Bob zitten, die zich blijkbaar al even ongelukkig voelt als ik. Hij zit ook alleen. Meer en meer begin ik 't onzinnig te vinden, dat ik alleen om een grijs pakje in plaats van een zwart hierboven moet zitten. Ik loop naar beneden en . . . jongens wat doen die orde-commissarissen toch slecht hun plicht. Zonder een woord te zeggen laten zij mij begaan. Mij dunkt 't zou een goed motief zijn voor 't bestuur om ze eens duchtig te hoonen: zoo iemand met een grijs jasje te laten zitten hè; zie je dat gaat toch niet. . .

Maar ondertusschen ik zit er en zet een boom op met Bob. En Bob heeft een echte jolijt stemming en heeft zoo heerlijk het leven te pakken en hij sleurt mij mee. Heerlijk! „Ja! goed, ik zal mee dansen, maar zeg! ik heb dat grijze ding aan: ze zullen mij er uit gooien. Ik zou 't kunnen probeeren. Waarom zouden ze dat ook eigenlijk doen. Absoluut geen reden voor.”

„Of, je kondt ook je rok aantrekken; maar nee! niet doen, zoo ben je veel leuker, zoo ben jij. Wel natuurlijk. Afgesproken dus?”

De komedie is afgelopen en wij gaan naar de koffiekamer. Heerlijk, ik ben juist in de stemming. Ik werd voorgesteld aan een meisje. Zou zij er bezwaar tegen hebben om zoo met mij te dansen? „Wel neen, heelemaal niet.” Ik zeg haar eens goed, dat 't erger is voor haar, dan voor mij. Maar zij is natuurlijk, danst om haar plezier en niet om deftig te doen. Wij spreken af met Bob en een vriend om samen een quadrille te vormen; er ontbreekt er nog één, maar ik weet nog iemand: „Ik zal Lou vragen.” Ik ga dus de danszaal binnen en trek Lou aan zijn jasje, of liever aan zijn rokje. Niemand zegt iets tegen mij; dat valt mede. Jammer! Lou kan niet. Nu, dan maar een ander. Ik loop zoo'n beetje rond te kijken of ik ook iemand vind. Dan opeens komt heel beleefd een jongeling met roode linten op de schouder tot mij. „Mijnheer! e. . . ik mag u hier zóó niet toelaten: Zelfs gekleede jassen mogen hier niet zijn.”

„Juist ik moet dus een rok aan hebben; maar mijn waarde heer, zoudt u mij ook kunnen zeggen waarom?”

„Ja, ziet u, ik ben hier aangesteld door 't bestuur en dat heeft mij uitdrukkelijk gezegd, dat alleen gerokte heeren hier dansen mogen.”

De jongeling met roode linten stelt zich voor! Ondertusschen verschuilt hij zich blijkbaar achter 't bestuur. Ik zeg hem dit als beleefdheid terug en vraag of, terwijl ik de zaal natuurlijk zal verlaten, hij zoo goed wil zijn, mij een bestuurslid te zenden, opdat ik wete waarom dan toch alleen een rok geschikt is om hier te dansen. Hij doet mij die belofte; maar . . . er komt geen bestuurslid. Ik wenk een vriend en deze roept er een voor mij.

Nu herhaal ik mijn vraag en zeg de reden waarom ik aldus verschijn. 't Antwoord is: „Ja, dat doet men nu een keer niet.” Ik zeg, dat ik dat wel zien kan; maar dat dat toch geen reden is voor mij om 't ook niet te doen! 't Bestuurslid wordt kwaad, iets wat gansch niet officieel is, toch kan ik 't mij heel best begrijpen. Hij vraagt of ik anders niet heb. Maar ik herhaal de vraag en met een: „Nou ja, omdat het mos is.” Ik herneem: „Dus alleen omdat het mos is?”

En een nijdag: „ja” loopt hij weg.

De man heeft gedacht, dat ik hem bij den neus wilde hebben; maar dat was toch niet de bedoeling. Zeker, ik kon heel goed weten, dat het bestuur het zoo wilde; omdat het mos was; maar ik wilde eenvoudig zekerheid. Volkomen zekerheid. Enfin, ik ging weg en kwam terug in: rok.

Tot zoover de geschiedenis; maar nu ik.

Ik was dus in rok en 't is waar, erg veel moeite had 't mij niet gekost om 't ding aan te trekken, hoogstens een beetje meer kans op verkoudheid; maar „'t is ook niet om de knickers; 't is om 't recht van 't spel.” Want wat had dit nu toch voor goeds?

Ik ga naar een bal om er plezier te hebben, als ik dat niet heb dan blijf ik er van daan. Ik vraag een meisje

of ze met mij dansen wil en als ze dat wil; wel dan gaan wij dansen. Mij dunkt hiermee is de heele balkwestie opgelost.

Maar, neen! daar mede is men 't niet eens. Men gaat verder en maakt van een bal een staatszaak; waar men officieel moet doen en dus rokken aan hebben; Waarom? Wel omdat men dat nu éénmaal zoo doet. Men doet 't dus, omdat men 't doet, dat klopt als een bus; maar wijzer wordt ge geen zier en ik vind een dergelijk redeneeren belachelijk. Van daar ook 't kwaad worden van 't bestuurslid: 't is toch niet leuk om gedwongen te zijn om je zelf belachelijk te maken.

Maar enfin dat men 't doet (in de maatschappij altijd), daar wil ik 't nu eens niet over hebben; doch wel dat men het doet in de studentenmaatschappij.

Ik heb wel eens gehoord dat het studentenleven het meest vrije leven is. Men zeide het: maar ik denk dat, als ik even men weer eens motieven had gevraagd, dat er dan zou geantwoord zijn: „Wel! dat is zoo; omdat het zoo is” Want als je nu toch gedwongen wordt om dit of dat pakje aan te doen bij zekere gelegenheden; zonder motief dan noem ik dat verre van vrij. Ik zeg: zonder motief, want als er een geldend motief is; dan houdt alles op. Ik vroeg het in dit geval aan de bevoegde macht; maar . . . resultaat: nihil.

Zoo vrij zijn wij nu dus! wij! studenten! dat wij gedwongen zijn een mooie jas aan te trekken om straffe van bij het nalaten daarvan weg gejaagd te worden.

En onverbiddelijk wordt de straf toegepast alsof er het heil van de vereeniging van afhangt.

Maar! mijn waard bestuurslid, wie zou er nu schade bij gehad hebben als ik nu eens zóó had gedanst! Uw vereeniging of gij misschien of de dames? Wil ik 't u eens zeggen? Wel! ik! Niemand anders. En als ik er dat nu voor over had, om daarvoor het genoegen te smaken op het bewuste bal te dansen, zoo als ik ben; wat gaf u dan het recht mij er van daan te houden? Toch niet dat er sommige dames of heeren zich aan geërgerd zouden hebben. In dien dat 't geval is, hoop ik dat u in 't vervolg sommige werkelijk vies gedecolleteerde dames even beleefd zult laten verwijderen als u 't mij heeft laten doen. Dit is van huis uit gemakkelijk te motiveeren.

Maar laten wij niet langer over dergelijke lamme uit-smijterijen uitwiden. Hoe meer zielen hoe meer vreugd. Geacht bestuurslid laat ons eens begaan! en gij zult eens zien hoe goed zij, die zich nu nog ergeren, aan grijze jaszjes wennen en misschien gaan begrijpen, dat iemand evengoed in zoo'n kleeding bij kan dragen tot de vreugde van den avond als in een deftigen rok met witte das. En, ik beloof u, van mijn kant, ik zal mij niet geschokt voelen door een vrouw, die zich zoo decolliteerd, dat ik 't bij analyse walgelijk moet vinden. Doet u dat eens. En u zult zien dat door de grootere verscheidenheid een grooter leven zal geboren worden, ja! een meer, waar leven! Want als ieder op een bal kan komen zooals hij het liefst wil, dan is er geen plaats meer voor hem die zich verlengt achter een rok met witte das. Want ieder doet zich voor zooals hij is, en wat men wil, zal geen verontschuldiging of voorrecht geven, dan alleen bij hen, die te lam zijn om hun eigen wil te doen gelden in plaats van die van een doode men.

G. D. J.

Behandeling der Marxistische Theorie,

door F. VAN DER GOES, op de S. D. P. C., den 7en Dec. '99.

III.

De vorige maal (zie verslag in No. 10 van dit Blad) is het ontstaan van de meerwaarde verklaard. We hebben toen gezien dat een som gelds, een waarde, kapitaal wordt zoodra zij bestemd is om een grootere waarde (meer geld, meer-waarde) voort te brengen.

Nu zal volgen een overzicht van de historische condities zonder welke vervulling het kapitalistisch proces, gegeven het kapitaal, niet kan aanvangen. Lettende op die maatschappelijke omstandigheden zal het kapitalistisch proces door ons beter begrepen worden.

Aan allerlei voorwaarden moet voldaan zijn, vóórdat arbeidskracht een waar kan zijn. Om arbeidskracht te kunnen koopen, moet ze als waar op de warenmarkt aan-

wezig zijn. Wat moet er gebeurd zijn vóórdat een heele klasse van menschen aanwezig is die, als regel, haar arbeidskracht te koop aanbiedt?

Niemand verkoopt zijn arbeidskracht zoolang hij nog arbeidsproducten te verkoopen heeft. Arbeidskracht is de eenige waar die onafscheidelijk is van haar bezitter. Verkoop van arbeidskracht is zich persoonlijk in dienst stellen van een ander, is voor een gestelden tijd zijn wil onderwerpen aan den wil van een ander. Zoolang iemand op andere wijze in zijn onderhoud kan voorzien zal hij dat liever niet doen. Zoolang iemand arbeidsproducten te verkoopen heeft zal hij dus niet zijn arbeidskracht verkoopen. Maar om arbeidsproducten in zijn bezit te krijgen moet men in 't algemeen arbeidsmiddelen bezitten. Geen verkoop van arbeidskracht door een klasse is dus mogelijk vóórdat die klasse gescheiden is van de productiemiddelen. Een eerste bestaansvoorwaarde voor het kapitalisme is dus het bestaan van een bezitlooze massa.

Wat moet er dan gebeurd zijn?

Dan moet bijv. grootendeels zijn opgeruimd het middeleeuwsch handwerk, met bezit van eigen erf, eigen gereedschap, eigen grondstof. Dan moet ook zijn verdwenen de lijfeigenschap. Geen geestelijke of wereldlijke heeren moeten dus meer rechten kunnen laten gelden op de personen van het bezitlooze deel der bevolking. Er moet bovendien ook zijn vrijheid van mededinging onder de arbeiders zelve.

Deze voorwaarden geven den oorsprong aan van de modern-burgerlijke, liberale, vrijheidsdenkbeelden. De vrijheid, die men verlangt, komt voort uit de noodzakelijke voorwaarde voor het kapitalisme n.l. dat de arbeider vrij moet zijn z'n arbeidskracht te verkoopen, zich zelf te verhuren.

We hebben gezien dat de meerwaarde is het mathematisch verschil tusschen de waarde van de arbeidsproducten en de waarde van de arbeidskracht (in onderhoud van de arbeiders). De meerwaarde is niet hetzelfde als de winst. Maar de winst komt wel uit de meerwaarde voort, er is geen andere bron van winst bij 't kapitalistisch proces. Stijgt de meerwaarde dan kan ook de winst grooter worden. De kapitalist die naar vermeerdering van winst streeft, zal het er dus op toelagen de meerwaarde te vergrooten. Hij kan dit doen te door de waarde van de arbeidskracht omlaag te drukken, m.a.w. door het loon te doen dalen. Den vorigen keer namen we aan dat de kapitalist den arbeider 12 uren liet werken, waarvan hij hem slechts de waarde van 6 uren arbeidsvergoede. Zijn meerwaarde bedroeg dus 6 uren. Vergoedt hij nu echter maar 4 uren, dan wordt zijn meerwaarde $12 - 4 = 8$ uren. Het gebruik dat de bezittende klasse van haar economische en gaarne ook van haar politieke macht maakt is om de winst te vergrooten. Het is nu echter moeilijk de levensbehoeften van den arbeider te verminderen, en wanneer het al mogelijk ware, dan nog kon het nadeelig zijn voor de lichaamskracht, voor de geschiktheid van den arbeider, nadeelig dus voor den kapitalist zelf. Wel echter kan men de levensmiddelen goedkoper maken. Daarom streeft ook het liberalisme naar afschaffing van accijnsen en van invoerrechten op levensmiddelen, zooals bijv. graanrechten. Daarom streeft het liberalisme naar goedkope levensmiddelen.

Hiermede gaat gepaard een beweging als die voor geheel of gedeeltelijk door den staat bekostigd, en dus voor de arbeiders kosteloos, onderwijs. Dan betaalt de geheele staat als 't ware zodoende een gedeelte van het loon van den arbeider.

Vandaar ook allerlei maatregelen van moderne sociale hervormings-politiek, en van wat men zou kunnen noemen industriële philanthropie. De strekking van de sociale hervormings-politiek is ook alweer: het algemeen iets te laten betalen voor de arbeiders, om zodoende de particuliere ondernemers van de onaangename noodzakelijkheid om het te betalen te ontslaan.

De maatregelen kunnen verschillend zijn.

1e maatregelen die ten doel hebben van staatswege directen steun te verschaffen aan arbeiders, zooals: gratis (of goedkoop) onderwijs, gratis (of goedkoop) geneeskundige hulp, publieke uitspannings-gelegenheden, trams, spaar-gelegenheden enz. Hierdoor daalt wel niet de levensstandaard, maar kan tenminste de loonstandaard dalen, behoeft althans niet evenredig met den levensstandaard te rijzen. De kapitalist heeft nu van het stijgen van den levensstandaard slechts last als belasting-plichtige, weinig of niet als loon-betalend werkgever.

Deze maatregelen hebben behalve de genoemde, nog

andere strekking, n.l. een conservatieve. Men poogt door sociale hervorming de arbeiders-klasse tevreden te houden of te maken. Ook hebben sommigen er oprechtelijk mee vóór de kwalen van deze maatschappij te genezen, en denken ze zoo het kapitalisme in leven te houden.

2e. maatregelen van hulp en van toezicht van den kant der werkgevers.

Zoo bijv. zijn er werkgevers die hunne arbeiders aan woningen helpen tegen lagere huur dan bij andere woning-verhuurders betaald moet worden. De winst der huisjesmelkers behoeft de arbeider dus nu niet op te brengen, en derhalve kan zijn loon weer lager zijn.

Zoo werkgevers die voor hunne arbeiders goedkope uitspanningsplaatsen inrichten, fondsen voor hun stichten, waarin dan dikwijls de werkgevers mee betalen; deze dingen kunnen ook de geld-behoefte van den arbeider verminderen, en maken het dus mogelijk dat het loon niet zoo hoog behoeft te zijn. We nemen natuurlijk aan dat de werkgever niet iemand is die zich uit pure philanthropie gaat ruïneeren, maar iemand die 't geen hij doet goed overlegt en nauwkeurig becijfert. Voor zoo iemand kunnen al zulke maatregelen belangrijke winsten meebrengen.

Zoo noemen we nog het verstrekken van levensmiddelen aan de arbeiders door den werkgever, tegen lage prijzen (hier bedoelen we niet het truck-systeem, maar 't verschaffen van werkelijk goede waar tegen betrekkelijk weinig geld.)

Dezelfde strekking hebben ook de pogingen om onder de arbeiders de coöperatie te bevorderen. Ook wordt van liberale zijde bij den staat er op aan gedrongen dit te doen. Wanneer de arbeiders aan coöperatie doen dan krijgen zij zelve de winsten, die zij anders voor den winkelier moeten opbrengen. Hun loon kan dus weer minder bedragen. Zij kunnen van minder geld rondkomen.

Door al de maatregelen, die we hier genoemd hebben en meer dergelijke, daalt dus de waarde van de arbeidskracht als waar.

Er zijn ook nog maatregelen van dwang, als de patroon ingrijpt in het huishouden, in de levenswijze van den arbeider, hem tot zuinigheid tracht te dwingen. Maar tegen deze maatregelen zal de arbeider zich altijd sterk verzetten.

Een ander belangrijk middel tot directe verlaging van den loonstandaard is de exploitatie van vrouwen- en kinderarbeid. Als men 't zoover brengen kan dat alle leden van een gezin, en niet meer de mannen alleen, meewerken om de levensbehoeften van een gezin te verdienen, behoeft ieder lid van het gezin individueel minder te verdienen. De concurrentie zorgt er dan wel voor dat de loonen laag worden. Als man en vrouw, en ten slotte ook de kinderen, werken, moet dat tengevolge hebben dat de loonen van ieder-alleen dalen. De vrouwen- en kinderarbeid verwoest bovendien het familieleven, is noodlottig voor de opvoeding, en doet de menschen ontaarden. Van feministische zijde wordt, nota bene, nog wel eens gezegd dat het niet kwaad is dat de vrouw ook medewerkt, omdat zij zodoende tenminste onafhankelijk wordt!

Zagen we dus tot zoover hoe de kapitalisten streven naar vermindering van loon, aan den anderen kant bestaat natuurlijk ook de mogelijkheid om den arbeidsdag te verlengen. Ook daardoor zou de meerwaarde theoretisch toenemen.

Letten we op 't geen de kapitalist doet in en wat hij doet buiten de werkplaats. Buiten de werkplaats is hij lid van zijne klasse en heeft hij als zoodanig aandeel in de staatsmacht. Vandaar dat het sedert lang behoort tot de taak van den staat om te doen verdwijnen alle overblijfselen van bescherming van den werkmans tegenover den werkgever. Opruiming van de gilden was allereerst noodzakelijk, want de gilden belemmerden eenigermate de vrijheid van de patroons, regelden arbeidsduur, rusttijden etc.

Wanneer arbeiders zich vereenigen, organisaties oprichten, is dat altijd om de waarde der arbeidskracht te verhoogen. Zich tegen die organisaties verzetten is dus de natuurlijke daad van de bourgeoisie. Zoo bestond dan ook (tot 1864) in Frankrijk het verbod van coalitie voor werklieden. En wel in naam van de „droits de l'homme", lees: de rechten van den bourgeois. Men maakte zeer strenge strafbepalingen om alle coalities van arbeiders te verhinderen, die ten doel konden hebben „den prijs van den arbeid te doen

stijgen". Veel vroeger reeds was er een sterke oppositie tegen het pogen van de geestelijkheid om het volk veel van zijn tijd aan de kerkelijke plichten te laten besteden. Het begin van de hervorming is dan ook het verzet tegen het groote aantal katholieke feestdagen. In 't begin van de 16e eeuw is hiervan ook in Amsterdam reeds sprake. Zoo was de hervorming een strijd tusschen kapitaal en kerk, tusschen 't gezag van de burgerij en dat van de geestelijkheid, een strijd ook van de nationaliteiten tegen de internationale kerk-organisatie.

In de werkplaats kan de kapitalist den werktijd verlengen. Maar dit geeft in de practijk niet altijd voordeel, 't werk wordt dikwijls minder goed erdoor. Dit weet men reeds vrij algemeen. Daarom wendt men liever andere middelen aan. Een van die middelen is bijv. het stukwerk. Bij invoering van stukwerk kan de kapitalist als volgt redeneeren. Laat ons aannemen dat hij sigarenfabrikant is. Hij neemt het werk van zijn besten arbeider als maatstaf en berekent dat indien hij dezen voor 100 sigaren een gulden geeft, dit ongeveer overeenkomen zal met 't geen de man pleegt te verdienen. Hij stelt dus vast dat men nu voor 100 sigaren f1.— zal ontvangen en zoo voor 80, 60, 40 sigaren naar evenredigheid zal worden betaald. Hij voert zoo het stukloon, het stukwerk in. Nu zal de werkman zijn best doen zooveel mogelijk sigaren te maken in zijn werktijd, om zooveel mogelijk te verdienen. Zijn vaardigheid neemt toe, en spoedig zou hij meer kunnen verdienen dan vroeger, maar . . . dan ziet de fabrikant dat hij de tarieven veranderen kan, dat hij veilig de waarde van de arbeidskracht kan verminderen, zonder dat het levensonderhoud van den arbeider in gevaar komt. Voortaan wordt er gewerkt tegen 100 sigaren á 80 cts. Zoo kan het voortgaan en dit is vooral ten nadeele van de minder bekwamen onder de arbeiders.

Dan kan ook de kapitalist zijn arbeiders aandeel in de winst geven! Daardoor wordt ook de meer-arbeid (arbeid welke de meerwaarde voortbrengt) productiever. De arbeider zal harder werken, maar hij wordt daardoor tevens medeplichtig aan de exploitatie van de arbeidskracht. Want de patroon trekt bij dit deelen in de winst, als hij geen stommeling is, toch aan het langste eind. En zoo bedient hij zich van zijn arbeiders om hen des te beter te exploiteeren.

Een ander middel is nog het overwerk. Overwerk dat door den kapitalist aan zijne klanten zeer hoog wordt berekend, maar veel minder hoog wordt de vergoeding die de werkman ontvangt. Stel, de arbeider werkt 3 uur over, en hem worden daarvoor 4 uren vergoed. Maar aan den klant brengt de patroon 6 uren in rekening. Zoo wint hij dan alweer 2 maatschappelijke uren extra. Daarenboven krijgt hij dikwijls nog den naam van goed, hunaan patroon, wiens werktijd niet lang is, die wel eens laat overwerken maar 't overwerk dan ook goed betaalt. En den naam van goed leverancier die voor snelle aflevering aan zijne klanten zorg draagt.

Een maatregel noemen we nog: de invoering van de relatieve meerwaarde, door de verhooging van de productiviteit van den arbeid, zooals door invoering van machines geschiedt. Welke gevolgen heeft de invoering van (betere) machines. We moeten ons ter beantwoording van deze vraag begeven op het bijzonder terrein van den eenling-fabrikant. Want dezen maatregel nemen de kapitalisten niet en-bloc, niet als klasse, maar dien neemt een bijzondere ondernemer om in den fellen concurrentiestrijd tegen zijn mede-kapitalisten voordeel te behalen.

Over deze verhooging van de productiviteit nog een enkel woord. Het verhoogen van de productiviteit van den arbeid bestaat in 't nemen van maatregelen ten doel hebbend om in den zelfden tijd een grootere hoeveelheid waren van dezelfde soort voort te brengen. Dan daalt volgens de waarde-definitie de waarde van een bepaalde hoeveelheid van die waar, omdat ze dan minder maatschappelijke arbeid bevat. Maar voor wien zou dit nu voordeelig zijn, behalve voor de consumenten? Waarom zou de fabrikant het doen? De kapitalisten doen dit dan ook niet gezamenlijk, in organisatie, het zou hun geen voordeel geven. Ze doen dit juist in den strijd tegen elkaar, in de onderlinge concurrentie. Een middel om de productiviteit van den arbeid te verhoogen, eene nieuwe machine bijv., is eerst altijd het geheim van één. Zoolang hij alleen met groter productiviteit voortbrengt kan hij zijn producten toch nog verkoopen tegen de waarde die ze volgens den algemeen maatschappelijke arbeid hebben, dus volgens de wijze van voortbrengen van zijn concurrenten. Hij kan dus groote

winsten maken dank zij zijn verbeterde wijze van werken.

Een voorbeeld. Onderstellen we dat iemand noodig heeft bij zijn bedrijf in een bepaalden tijd f1000 aan kapitaal voor werktuigen etc., f1000 voor grondstoffen en ook f1000 om in den vorm van loon te betalen aan zijn arbeiders. Onderstellen we daarbij dat de meerwaardevoet volgens welke hij laat werken eens 100% is, d. w. z. dat de noodzakelijke arbeidsdag (ter voortbrenging van het loon) = den meerarbeidsdag. Dan wordt door de arbeiders voor f2000 aan waarde voortgebracht. Aan 't begin van het proces had men f1000 (machines etc.) + f1000 (grondstof) + f1000 (loon) = f3000.

Aan 't eind van den arbeid is de f1000 aan loon uitbetaald, maar men heeft f2000 aan waarde er voor ontvangen. Het product is dus nu f4000 waard, er is f1000 gewonnen.

Wanneer nu deze fabrikant een betere machine koopt die toestaat 4 maal zooveel te verwerken in denzelfden tijd, dan heeft hij 4 maal zooveel grondstof nodig dus voor f4000. Nemen we maar eens aan dat voor de machine geene bijzondere kosten in rekening gebracht behoeven te worden. Dan vangen we nu het werk aan met f6000 kapitaal ((f1000 (machines) + f4000 (grondstof) + f1000 (loon)). Hebben we nu even lang gewerkt als boven dan is er 4 maal zooveel voortgebracht, van deze hoeveelheid is de waarde ook 4 maal zoo groot als de waarde van 't geen zonder die nieuwe machine werd voortgebracht. Want de waarde wordt bepaald door de maatschappelijke noodige arbeid, dus door den arbeid zooals die in andere werkplaatsen, waar men dat werktuig niet heeft, verricht wordt. De waarde van het product is dus $4 \times f4000 = f16000$. Het kapitalistisch proces is begonnen met f6000. Er is dus f10000 meerwaarde voortgebracht tegen vroeger f1000.

De invoering van machines kan dus den bijzonderen fabrikant voordeel geven. Wanneer nu echter andere fabrikanten ook overgaan tot de invoering van dezelfde machines zoodat die machines algemeen in gebruik komen, dan daalt de hoeveelheid maatschappelijke arbeid die in het product opgesloten ligt, daalt de waarde van het product en daalt ook de meerwaardevoet. Dan zullen door een fabrikant die de relatieve meerwaarde weer wil vergrooten weer nieuwe machines moeten worden ingevoerd, die den arbeid in zijne werkplaats nog productiever kunnen maken. En dit zal hem weer winst opleveren totdat die machines weer algemeen in gebruik genomen worden. Gaan de verbeteringen in het machine-wezen voort dan is dat voor de verbruikers der arbeidsproducten en voor de geheele maatschappij dikwijls voordeelig. Voor den bijzonderen fabrikant is 't vaak nadeelig. De neiging om machines door betere te vervangen is zeer sterk. Het is dan ook niet toevallig dat het kapitalistisch tijdperk is het tijdperk der uitvindingen. Maar het is 't noodwendig gevolg van den drang naar winst-maken van den kapitalist.

Op een andere wijze uit zich die drang in het streven om de onkosten van het bedrijf (procentsgewijs) te verminderen. De onkosten tenen de meerwaarde voor een groot deel weg. Kleine ondernemingen worden meestal ontzettend door hare onkosten gedrukt. Zij hebben procentsgewijze meer onkosten dan groote bedrijven, en ze moeten toch tegen denzelfden prijs verkoopen, want de groote bepalen de maatschappelijke noodige arbeids-hoeveelheid. Er is dan ook een drang naar uitbreiding van de werkplaatsen merkbaar als gevolg van den drang naar (procentsgewijze) vermindering van de onkosten.

Van de gelegenheid om vragen te stellen of opmerkingen te maken, werd door twee der aanwezigen gebruik gemaakt. De eerste merkte op dat van het streven der kapitalisten om de levensmiddelen goedkoop te maken niet veel merkbaar was wanneer men eens lette op Duitschland, dat toch een industriele staat van beteekenis is en waar men hooge invoerrechten heeft, ook op graan. En ook in ons land zijn er vele kapitalisten die alles behalve tegenstanders zijn van beschermende rechten, graanrechten en accijnzen. Hoe dit te rijmen was met wat Van der Goes gezegd had daaromtrent?

De tweede merkte op dat vermeerdering van de productiviteit van den arbeid niet alleen voordeelig is voor den eenling-kapitalist, maar ook wel degelijk voor de geheele kapitalisten-klasse, omdat de waarde van de arbeidskracht verminderd wordt wanneer de hoeveelheid arbeid (maat-

(Vervolg zie Bijvoegsel.)

BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 14 DECEMBER 1899.

schappelijk) noodig tot voortbrenging van de levensmiddelen geringer wordt.

Van der Goes antwoordt aan den eersten spreker dat Duitschland voor een belangrijk deel geregeerd wordt door groot-grondbezitters en ook de katholieke partij, waartoe vele klein-grondbezitters behooren, veel invloed heeft. Dezen hebben bij afschaffing van graanrechten niet het belang dat de industrieelen er bij hebben, waren dezen aan het roer dan zouden de graanrechten wel niet lang meer bestaan.

In ons land zijn het ook niet de industrieelen die aandringen op protectionistische maatregelen.

Met den tweede spreker is v. d. Goes het volkomen eens dat door verhooging van de productiviteit van den arbeid, voornamelijk waar 't betreft de voortbrenging van levensmiddelen, de waarde van de arbeidskracht vermindert. En in zoover is het dus ook een algemeen kapitalisten-belang.

A.

Debating; 6 December 1899.

Na het gebruikelijk notulen voorlezen geeft de voorzitter den Heer J. v. d. Waerden het woord tot het verdedigen der volgende stellingen:

I.

a. De vijf-jaarlijksche feestviering van het Delftsch Studenten-Corps mag niet geschieden ten koste eener te hooge contributie, zooals ingevolge de wetswijzigingen, aangenomen op de Corpsvergaderingen van 27 en 31 Januari 1899, geschiedt.

b. Integendeel moet de contributie zoo laag mogelijk gesteld worden om aldus het lid- worden van het Corps te vergemakkelijken en het ledental te doen vergrooten.

c. Terwijl de feestkas, behoudens van de batige saldo's over vijf jaren, gevormd moeten worden door vrijwillige bijdragen van het laatste jaar.

II.

a. Corpsexploitatie der Societeit Phoenix is eene gewenschte reorganisatie van het Delftsch Studenten-Corps.

b. Waar deze reorganisatie vertraagd zal worden door administratieve moeilijkheden, is het wenschelijk, dat het Corps allereerst die stappen doet en die wijzigingen voorstelt, welke zullen leiden tot het in eigen beheer verkrijgen van de Leeszaal.

Dit zou tevens een overgangsmaatregel zijn, waarvan het karakter zeer bijzonder is.

Inleider begint met een overzicht te geven van het ontstaan der tegenwoordige contributie. Reeds op de Corpsvergaderingen van 27 en 31 Januari 11. heeft hij de ideeën in zijn eerste stelling uitgedrukt verkondigd. Daar hij toen echter slechts tusschen twee Corpsvergaderingen op Senaatsvoorstellen kon amendeeren, heeft hij toen zijn beginsel niet kunnen doorvoeren. De vertegenwoordigers eener democratische richting, die met de senaat de voorstellen omwerkten hebben toen ook, tot verkrijging van een harer liefste wenschen, senaats-subsidie, concessies gedaan, waarvan verhooging van de bijdrage aan de feestkas en verhooging van de contributie gevolg waren.

Van den senaat 's Jacob ging uit een voorstel om te voorzien in het niet-meer-geven van een subsidie met de lustra door de gemeente Delft en tevens een voorstel tot senaats-subsidie, om welke beide redenen eene contributieverhoging van f 5 werd voorgesteld. Dit voorstel werd omgewerkt door de senaat in overleg met de commissie Rosenwald, c.s. maar de verhoging van f 5 bleef bestaan. Van elke contributie zou voortaan f 4,50 voor de feestkas worden afgezonderd. Dit maakte met het aangenomen aantal leden 350: f 1500 per jaar, of met het tegenwoordig aantal leden meer dan 1800. Voor vroegere lustra is altijd afgezonderd f 700 per jaar terwijl nu bovendien f 400 noodig zou zijn tot dekking der weggebleven stads-subsidie.

Het voorstel Hettiga Tromp om althans niet boven f 1100 te gaan, werd ondanks geen gemotiveerde bestrijding verworpen.

Wellicht gebeurde dit alles onder een verklaarbare roes der feesten, die de lustra als een groot corpsbelang deden beschouwen, thans kunnen we wellicht onbevanger over de kwestie oordeelen.

En dan moeten we erkennen, dat het grooter belang is, dat van het corps een innerlijke kracht uitgaat, dan dat het schittert door uiterlijke tooi. De senaats-toelage heeft thans de gelegenheid opengesteld voor een democratische senaats-keuze. Een tweede belang is nu, dat het feestvieren, „om de eer van het corps hoog te houden” waartoe alle corpsleden moeten bijdragen, geen reden zij, de studeerenden in Delft van mindere finantieele draagkracht, van de voordeelen van het corpslidmaatschap uit te sluiten.

Het corps moet zooveel mogelijk omvatten alle studeerenden aan de P. S. Dit moet men trachten te bereiken door de intrede te vergemakkelijken, terwijl men wel de principes, niet de uitgaven gelijk laat. Het corps mag niet zijne leden belasten en velen uitsluiten om enkelen de gelegenheid te geven, in de feestweek te schitteren.

In principe toch is het corps een bond van jonge mannen, saamgebracht door gelijke zucht naar leven en naar ontwikkeling, die dit verlangen trachten te bevredigen in hunne gemeenschap, het corps.

Daar het corps ook aan de zucht naar ontwikkeling zijn ontstaan te danken heeft, ligt het ook wel degelijk op zijn weg inrichtingen, die deze kunnen bevredigen, aan te moedigen of te exploiteeren. Als zoodanig is ook op te vatten de band tusschen het corps en zijne vereenigingen.

Het corps kan intusschen geen onveranderlijk standpunt innemen, het moet meegaan met de toestanden. Het corps is er om de leden. Nu neemt het aantal democratische elementen in ons corps jaarlijks toe, wat in verband staat met het meer voorkomen van minder gegoeden, zoodat er een drang ontstaat naar gelijkheid.

Dit idee van gelijkheid en democratie moet meer in 't wezen van ons corps indringen. Het corps moet zoo veel mogelijk allen die aan de P. S. studeeren in gelegenheid stellen van zijne voordeelen te genieten. Een stelsel, dat een feestviering in stand houdt, welke door haar finantieele offers sommigen de mogelijkheid van een prettige jeugd beneemt is hier mee veroordeeld, ook vooral daarom, dat deze feesten feitelijk niet de naam en de eer van het corps, maar slechts van eenen groep zich mooi toeiende corpsleden ophouden. De hoofdbron voor de feesten moeten zijn de vrijwilligen bijdragen der feestvierenden, het corps mag dan slechts in zooverre bijspringen als het door een zuinig beheer van een voor allen betaalbare contributie kan overhouden.

Dit als algemeene inleiding tot stelling I.

Naast het corps is eenige jaren geleden een Bond opgericht. Er bleek dus eene behoefte aan vereenigingsleven te bestaan bij menschen die niet in het corps konden of wilden treden. Hiervoor bestonden 2 redenen voor zoover inleider kan nagaan: groentijdsvrede en finantieele draagkracht. De eerste is volkomen ongemotiveerd, maar het tweede bezwaar heeft inderdaad reden van bestaan. Het eenige wat het corps hier tegen kan doen is alle overbodige luxe vermijden en door een zoo zuinig mogelijk beheer de contributie zoo te stellen, dat deze voor geen der studeerenden aan de P. S. meer een bezwaar kan zijn.

Een reünie om de vijf jaar is zeer mooi en eigenaardig, maar het is afkeurenswaard, dat een reünie 3 of 4 maal zooveel kost dan de huishouding van een gewoon corpsjaar. Het corps moet inzien dat eenvoud zijn hoogste eer is. Het is mooier, aan de reünisten te toonen een groot en sterk corps, welks gehalte moreel en intellectueel steeds stijgende is, dan een groep mooi gekleede menschen, wien het woord en de eer eenvoud onbekend is.

Thans tot stelling II. Het corps moet zijnen leden gelegenheid geven tot leven en ontwikkeling. Er bestond, nog vóórdat het corps er was, reeds een societeit, waar de leden behalve een tehuis gelegenheid hiertoe vonden. We kunnen ons het corps dan ook niet denken zonder de S. P. Alle uitingen van het corps geschieden dan ook op de S. P. Naast het clubleven, de intieme omgang, is de S. P. het terrein, waar zich het ruimere gemeenschapsleven afspeelt. De bedoeling van stelling IIa is slechts de band tusschen kroeg en corps reëeler te maken.

Mogen we nu echter de finantieel-zwakkeren stellen voor de grootere contributie? Gedeeltelijk ja; het clubleven kan niet geheel omvatten de ruimere ontwikkeling, hiervoor is onmisbaar een goede bibliotheek. Lectuur is voor velen een levensbehoefte. Wil het corps aan zijn doel beantwoorden zoo moeten de corpsleden zoo gemakkelijk mogelijk de bron der ontwikkeling, de bibliotheek, kunnen bereiken. Het karakter van het corps zou hierdoor meer zuiver zijn geworden; ontwikkelingsgelegenheid naast clubomgang. Bij het in beheer nemen door het corps van de S. P. zou men de gelegenheid kunnen openstellen om bv. voor / 15 lid van corps en leeszaal, voor / 20 lid van alles te zijn (/ 10 als normale corpscontributie aangenomen). De beide soorten leden zouden dan van de leeszaal lid zijn. Is / 5 per lid niet voldoende, dan dragen de volle leden iets meer, wat geen bezwaar is, daar deze toch grootere draagkracht hebben. Dit is juist volkomen in overeenstemming met het hoe langer hoe meer veldwinnende democratisch gemeenschapsbegrip.

Van der Tak wil bestrijden. Hij wijdt voor een deel de groote kosten van het corps aan de senaatsbediende. Verder is bij de lustra een feesttent onmisbaar en juist deze kost het corps zooveel geld. Hij gelooft dat / 5 extra contributie niet genoeg is voor 't onderhoud van de leeszaal. De kosten zouden dus grootendeels door de beneden-verteerenden gedragen worden, wat spreker onbillijk vindt. Overigens is de finantieele toestand van de S. P. niet zóó gunstig dat zij zich een dergelijke proefneming kan permitteeren. Verder gelooft hij als practisch bezwaar te moeten opperen, dat de aandeelhouders van S. P. zich vermoedelijk niet met de voorgestelde wijziging zouden vereenigen, welke toch zou maken, dat het corps ging teren op de societeit. Eindelijk ziet hij niet in, waarom niet eveneens een andere vereeniging bv. Laga door 't corps zou worden geëxploiteerd.

Van Hasselt teekent protest aan tegen de in stelling Ia voorkomende woorden „ten koste eener te hooge contributie”. Over het al of niet te hoog zijn der contributie is eerst na afloop der loopende 5 jaar te beslissen. 't Corps geeft veel aan de jong-aangekomenen. Deze geven niets terug. Spreker nu vat de vijfjaarlijksche reunie als tegenbeleefdheid van de jongeren aan de ouderen op en hiervoor is natuurlijk geld noodig.

De contributie kan op twee manieren worden opgevat: of er is een batig saldo, maar dan kan er ook een feest zijn, of het komt net uit. Inleider spreekt van batige saldo's, terwijl hij de contributie zoo laag mogelijk wenscht te stellen. Hieruit zou men afleiden, dat hij toch ook voor feesten is. Verder is spreker tegen vrijwillige bijdragen omdat dan de rijken hoofdzakelijk de reunisten ontvangen, niet het geheele corps. Hij wil dus alleen een jaarlijksche bijdrage. De leeszaal behoort aan den kroeg en het corps heeft dus niet het recht daarover te beschikken. Hij vindt dus dat het corps niet het recht heeft dergelijke voorstellen te doen. Centraliseeren is goed, maar men moet zich wachten voor overdrijving.

's Jacob vindt / 15 contributie niet te hoog. Men is hieraan gekomen om daardoor een billijke bestrijding der senaatskosten te verkrijgen vanwege het corps. De inleider vindt het beter de feestkosten te laten betalen door de rijken. Een feestkas is noodig voor 't bouwen van de tent. Hij vindt het niet billijk, dat enkelen die betalen en allen er van genieten. Vrijwillige bijdragen zullen toch altijd noodig blijven.

Spreker vindt in stelling IIa het woord „gewenscht” onjuist. De S. P. heeft geen reden van klagen. Hij vreest dat het corps uit de voordeelige saldo's der S. P. zou putten. Deze saldo's zijn gewenscht voor een waarborgfonds voor een mogelijk slechteren tijd.

Er zijn in den laatsten tijd enkelen die corpslid en geen kroeglid zijn. Spreker vreest dat dit toch wel voort zal moeten duren.

Haverkamp Begeman gelooft niet, dat de lage contributie ons meer leden zal bezorgen. Immers, waar zijn ze de niet-corpsleden op liefhebberij-colleges en lezingen der S. D. P. C.? Hij gelooft, dat die menschen geen liefhebberij hebben om zich buiten hunne studie te ontwikkelen.

Albarda vindt de stelling van den inleider onuitvoerbaar. De leeszaal is eigendom van den kroeg en daarom zal de overneming alleen tegen taxatie mogelijk zijn en met toestemming van anderen, die hier ook in betrokken zijn (aandeelhouders enz.) Hij wil Haverkamp Begeman

aanraden een betere statistiek te maken over de zucht naar ontwikkeling der niet-corpsleden. Hij heeft deze op lezingen enz. absoluut geteld, niet percentsgewijze.

Th. v. d. Waerden wil iets over de contributie vertellen. Jan is begonnen met de geschiedenis van de contributie van 't vorig jaar. Ook hij wil deze in 't kort releveeren. De corpsvergadering heeft hem en anderen opgedragen om in overweging met de Senaat een voorstel in te dienen. Het gemaakte voorstel strookte dus toen niet geheel met zijne bedoeling. Van Hasselt en s' Jacob hebben naar zijne meening een verkeerde opvatting over de geldquaestie. s' Jacob heeft onder anderen gezegd, dat de wet de reunie voorschrijft, maar als er geen geld is om feest te vieren, dan ruimen we een dergelijk hinderlijk artikel in de wet op. Spr. vindt een reunie wenschelijk, maar toetreding van een zoo groot mogelijk aantal jonge leden nog oneindig veel wenschelijker. Van Hasselt zegt, dat we niet kunnen uitmaken of de contributie te hoog is. Dat doet eerst de feestcommissie. Hier zit juist de kneep. De reunie komt eerst in de zooveelste plaats en we willen die niet, als toetreding van jonge leden hierdoor wordt belemmerd.

Kuipers antwoordt Haverkamp Begeman, dat het geringe aantal niet-corpsleden, dat op de S. D. P. C. komt, te wijten is aan de weinige connecties die we met deze hebben, het is toch al zoo moeilijk de corpsleden er heen te slepen. Hij stelt voor in stelling Ia achter „te hooge contributie” in te lasseten: „en verdere onkosten, speciaal van het eerste jaar.” De onkosten van het eerste jaar zijn corpscontributie en entrée reeds / 20, verder hooge hoofdelijke omslagen van het eerste jaar voor cadeaux, aan vereenigingen, welke geheel overbodig zijn. Ook het kroeg-lidmaatschap wordt hun duur gemaakt, daar zoo goed na-inauguraties en verplichte kroegjolen op hunne kroegberen komen, onkosten voor champy en wat er gebroken wordt. Dit is heel leuk voor de menschen, die 't niet hoeven te betalen, maar minder voor de eerste jaars.

Daar de feesttent zoo'n groote uitgaaf voor de feesten maakt, meent spreker, dat hierop zeer zeker bezuinigd zou kunnen worden, door deze te vervangen door een zaal in „Kunsten en Wetenschappen” in den Haag, met een extra-trein er naar toe en vooral er vandaan.

Brandt zegt, dat de contributie er moet zijn, omdat de wet een reunie voorschrijft en we gastvrijheid moeten bewijzen aan de ouderen. Indien de S. P. aan het corps kwam, werd de societeitscontributie in die van het corps opgenomen. Zoodoende krijgen we een nog duurder contributie en uitsluiting van nieuwe leden. Voor velen is het vormen van een club reeds voldoende reden om corpslid te worden. Hij wenscht Kuipers niet te antwoorden omdat het aanbieden van eerste jaars-cadeaux, speciaal aan Laga, voor hem een te teer punt is.

Niermeyer is van oordeel, dat het niet-corpslid worden van vele menschen niet is om den groentijd of de geldquaestie, maar omdat de ouders het niet willen wegens valsche begrippen omtrent groentijd en corps. Het humaner worden van den groentijd en het verspreiden van gezonder begrippen omtrent het corps, zal ook zeer zeker het ledental doen toenemen.

In zijn repliek betreurt de inleider, dat er niet meer principieele bezwaren tegen zijne stellingen zijn aangevoerd.

Van der Tak's opmerking omtrent de niet te hooge contributie is onjuist. Voor vorige lustrums werd afgezonderd jaarlijks door het corps / 700, terwijl de stad ieder lustrum / 2000 gaf, zoodat, waar deze subsidie thans niet meer zal voorkomen, er voortaan jaarlijks / 1100 zou moeten worden afgezonderd om de feesten op dezelfde voet te vieren. De / 4,50 van iedere contributie voor de contributie afgezonderd geven / 1500 à / 1800, wat volkomen ongemotiveerd is, waarom inleider de contributie wel degelijk te hoog acht. De reunie wordt door hem als iets extra's beschouwd. Deze heeft alleen plaats als de corpshuishouding zoo eenvoudig mogelijk is, en er dan toch nog een batig saldo overblijft. Door zuinig huishouden kan er wel degelijk een batig saldo overblijven van eene contributie van / 10.

Na annexatie van de S. P. door het corps zal toch de finantieele verhouding van beiden niet veranderd worden. Het finantieel beheer van beide blijft volkomen gescheiden. Wanneer de corpsvergadering aanneemt dat het wenschelijk is de S. P. met het corps te vereenigen, dan zullen toch dezelfde menschen niet weer op de S. P.-vergadering dit ongewenscht achten. Het is verder logisch, dat het corpslid profiteert van het gemeenschapsleven.

Aan Van Hasselt antwoordt inleider, dat hetgeen de jonge corpsleden terug doen voor hetgeen het corps hun schonk, niet is het geven van geld of het ontvangen van reunisten, maar het wijden van hun beste krachten aan het corpsleven.

Spreker vindt het zeer zeker te prefereren dat een innerlijk krachtig corps door een reunie zijne oud-leden nog eens in de gelegenheid stelt zich in de bloei van hun oude corps te verheugen. Voor minder gegoeden is het niet kwetsend, dat zij die beter betalen kunnen, hiervoor wat meer afzonderen. De kwestie geld of geen geld komt toch genoeg op de voorgrond in de feestweek. Het argument van s' Jacob, dat niet alle menschen die voor feesten zijn, vrijwillige bijdragen zullen geven, acht spr. geen principieel bezwaar.

Wat s' Jacob omtrent stelling IIa aangaat. De vraag is: „is het gewenscht, dat alle corpsleden toegang hebben op de leeszaal?” Spr. acht dit een integreerend deel van het corpsbestaan, maar dan is het ook gewenscht, dat een meer logische en goedkoopere weg daarvoor worde ingeslagen, vooral als het corpsbelang hierbij niet geschaadt is. Nogmaals wijst spr. er op, dat het finantieel beheer van S. P. en corps gescheiden blijven.

Haverkamp Begeman, Albarda en Th. van der Waerden zijn in het voorafgaande reeds voldoende beantwoord.

De toevoeging van Kuipers kan spr. niet overnemen, daar hij bij 't bewerken zijner stelling speciaal heeft bedoeld op Hoofdstuk XIV van de corpswet, waar het voorstel Kuipers geheel buiten valt.

Aan Brandt vraagt hij, wat hij wenschelijker acht een reunie of een zoo groot mogelijk aantal toetredenden tot het corps. Niermeyers reden om niet toetreden tot het corps omdat de ouders het niet willen, komt toch weer neer op vrees voor groenloopen of finantieele bezwaren.

Van der Tak beschouwt als reden tot oprichting van de bond groentijdsvrees; de oprichters zijn juist teruggetrokken geweest. Hij haalt verder de contributie-quaestie van 't vorig jaar aan, waarbij gezegd is dat 1/5 meer of minder contributie niemand van 't corpslidmaatschap zal terughouden. De 1/5, die inleider van ieder lid voor de leeszaal wil afzonderen, is naar zijne meening veel te weinig. Spr. wil wel ontheffing van corpscontributie met toestemming van den Senaat evenals in Groningen. Ook zou bij vereeniging van corps en S. P. het rationeeler zijn ook de finantiën te vereenigen.

Den Tex had beter verdediging verwacht. Hij vindt deze stelling een kwestie van praktijk en had deze practisch willen zien verdedigen. Inleider heeft alleen de overgangsmaatregel het annexeren van de leeszaal verdedigd. Het verwonderd hem dat inleider zoo weinig studie heeft gemaakt van finantiën. Immers inleider zal de leeszaal moeten laten onderhouden uit de corpscontributie. Spr. zou voor 1/2000 de leeszaal niet willen onderhouden. Verder zou men even gemakkelijk lid moeten kunnen worden van corps en conversatiezaal alleen, om consequent te zijn. Hij gelooft niet aan een voldoende feestkas uit de saldo's van een zoo laag gestelde contributie.

Th. van der Waerden antwoordt Jan op de opmerking omtrent het willekeurige van de uitgetrokken som voor de feestkas, dat hij die quaestie liever met Bartjes moest overleggen; hij vindt dit beter dan verder debatteeren.

Van der Tak en Den Tex hebben getracht de zaak belachelijk te maken, wat wel zeer gemakkelijk is, maar de quaestie volstrekt niet oplost. Het afmaken op die manier verliest dan ook al zijn waarde, als we de zaak goed onder de oogen zien. Het is volkomen onjuist dat het philanthropie zou zijn wanneer de societeitsleden, naar evenredigheid, meer tot de leeszaal bijdragen dan de alleen-corpsleden. Wanneer de stemming in het corps en de kroeg hiermee instemmen, is het als een recht uitgesproken.

R. Klein erkent, dat de quaestie tot nu toe zeer weinig principieel is opgevat. Hij ziet geen finantieele bezwaren tegen de voorstellen, maar inleider zowel als Kuipers zien geheel over 't hoofd, dat evengoed als sommigen gaarne de conversatiezaal bezoeken, anderen gaarne een instrument bestrijken of een riem door 't water halen. De principieele quaestie is deze, dat men wel degelijk moet onderscheiden leeszaal en conversatiezaal. Dit wil hij toelichten door als voorbeeld te nemen een steen, die in de hoogte geslingerd zooals we allen weten, weer neer zal komen. Op de leeszaal nu zullen we theoretisch kunnen leeren, en precies leeren berekenen, waar een denkbeeldige steen, met denkbeeldige snelheid weggeworpen neer zal komen. In de

conversatiezaal echter zullen wij (natuurlijk figuurlijk gesproken) een werkelijken steen werpen en zien dan waar hij neerkomt en hoe hij doet. Maar dit zelfde doen we ook in de vereenigingen, we moeten dus aan de eene kant zetten de leeszaal, aan de andere kant de conversatiezaal en de andere vereenigingen. Wil J. v. d. W., de conversatie-zaal bij het corps voegen, dan moet hij om consequent te zijn dit met alle corpsvereenigingen doen.

Brandt wil onderstellen, dat er een reunie zal gehouden worden. Is er nu geen geld genoeg in den feestkas, dan is het zeer oneigenaardig, naar het „Gebouw” te gaan feestvieren, maar men zal een hoofdelijken omslag heffen. Dit is verkeerd, veel beter is dan een hooger contributie. De tegenwoordige contributie is ontstaan, door de noodzakelijke uitgaven te deelen door het getal 350 corpsleden. De uitgaven stijgen niet evenredig met het aantal leden, zoodat bij 400 leden de contributie te hoog zal zijn, maar dit is weinig, hoogstens 1/2,50, nog niet 1 cent per dag, wat toch voor de menschen van geen belang is en ons daarentegen in staat stelt het lustrum luisterrijker te doen zijn. Een groot bezwaar acht spr. ook de schorsing, men kan toch iemand moeilijk schorsen van het corpsgebouw en niet van het corps, anders kan 't ook wel blijven, zooals het nu is. Als reden tot oprichting van de bond beschouwt hij zeker groentijdsvrees, nog onlangs hoorde hij dit bevestigd door zijne hospita.

s' Jacob erkent, dat niemand inleider principieel bestreden heeft, maar dit komt, doordat de voorstellen principieel goed zijn. De bezwaren komen voort uit een practisch oogpunt. Gesteld de leeszaal wordt van de S. P. afgenomen, dan heeft het corps hier voordeel van, maar de S. P. wordt er veel minder aantrekkelijk door. Op de corpsvergadering zullen dus de menschen, zich bovenal corpslid voelende, het voorstel aannemen, maar op de S. P. vergadering wordt het zeker verworpen.

De reden dat zoo velen niet corpslid worden is vrees voor niet-werken der ouders. De corpsleden geven hier zelf aanleiding toe, door in hun laatste jaar te bedanken. Dit acht spr. afkeurens waard.

Robbers vindt, dat het kroeglidmaatschap groote voordeelen aanbiedt, vooral in den groentijd. De kroeg is het brandpunt van 't corps, dus een ideaal toestand is: kroeg en corps één. Hij komt op tegen de bewering, dat men het als geen straf zou beschouwen, geschorst te zijn. Wel degelijk is dit een straf en vaak een veel te strenge: Het kan zijn, dat men overal beren heeft gemaakt en er dan niets aan kan doen, dat men geschorst wordt. Wat heeft men in zoo'n geval aan den groentijd, daar men niet van 4—5 op S. P. kan komen om groenen af te schrijven. Deze toestanden eischen verbetering.

Professor Pekelharing vraagt het woord. Het is volstrekt niet uit gebrek aan belangstelling, dat hij gewoonlijk niet mee doet aan 't debat. Zonder nu de eigenlijke quaestie aan te raken, wil hij toch eenige opmerkingen maken, die door zijn langere ervaring omtrent Delftsche toestanden voor ons van belang kunnen zijn.

Hij wil Kuipers antwoorden, dat hij zich een feest in „Kunsten en Wetenschappen” herinnert, toen in '83 de feesttent afbrandde. Men amuseerde zich, maar de echt karakteristiek Delftsche stemming ontbrak.

Verder citeert spreker uit zijn ervaring eenige gevallen van menschen, die door omstandigheden geheel buiten hen zelf om geen corpslid konden worden, wat wel in staat is, om onzen eerbied voor dezen te verhoogen.

In zijn tweede repliek beantwoordt de inleider allereerst de heeren v. d. Tak, Brandt en Th. v. d. Waerden. Wel degelijk is in het vorig jaar de feestkas willekeurig verhoogd. Hierop wees ook nog Hettinga Tromp op de corpsvergadering. Zelfs bij het toen als normaal aangenomen aantal leden 350, wat zeker te laag is, was de bijdrage van elke contributie te hoog. Groote feesten mogen niet komen door menschen, die er niet van profiteeren. Dat bij een vorig feest / 3500 te kort kwam, vond zijn reden in feestvieren boven krachten. Men moet de tering naar de nering zetten.

Aan v. d. Tak antwoordt inleider nogmaals, dat de heeren van Corps en Societeit gescheiden blijven. Het is volstrekt niet noodig dat de een de ander bijspringt.

Wat de Groninger toestanden aangaat; volgens verklaring van den Rector is nog nooit gebruik gemaakt van de gelegenheid om zonder contributie corpslid te zijn. In de praktijk blijkt dit dus wel degelijk vernederend gevonden te worden.

Wat de aandeelhouderskwestie aangaat: deze hebben aandeelen in eene bepaalde exploitatie. Corps-exploitatie zal voor deze (meest alle oud-corpsleden) geen bezwaar zijn, daar het een wensch van het corps is. Als de gemeenschap iets vordert moet dit boven particuliere belangen overwegend zijn. De eisch is hier, dat de gemeenschap zooveel mogelijk allen omvat. Elk doet wat hij kan, de een geeft geld en capaciteiten, de ander alleen de laatste.

Inleider ontkent, dat hij, zooals den Tex beweert, meer op de belangen van de leeszaal, dan op die van de geheele sociëteit heeft gelet. Al is de / 5 contributie voor de leeszaal te weinig, dan dragen de finantieel sterkeren maar iets meer bij, daar het beheer van lees- en conversatiezaal toch vereenigd blijft.

Met Albarda en den Tex, die de leeszaal door 't corps willen laten overnemen is inleider het oneens. Het zijn toch dezelfde menschen, die deze nu bezitten, en aan wie ze dan zou moeten overgaan.

Wat den Tex van vrijwillige bijdragen in 't lustrumjaar zeide is volkomen juist, hiervan sprak ook inleider in zijne stellingen. Feestvieren mag men behalve van deze slechts van wat van de corpshuishouding overblijft.

Aan Brandt antwoordt inleider, dat de Senaats-toelage hoewel het vorig jaar reden tot contributie verhooging, bij een zuinig beheer ook wel uit de vorige contributie zou zijn te halen geweest.

Th. v. d. Waerden heeft inleider geholpen wat de leeszaal aangaat. Het kan voor niemand vernederend zijn van een eens verkregen recht gebruik te maken.

Wat de argumenten van R. Klein aangaat, we kunnen de conversatiezaal niet van de leeszaal scheiden, omdat deze ook moet helpen de onkosten van de leeszaal te bestrijden. De conversatiezaal is luxe evenals de andere vereenigingen, de leeszaal moet een integreerend deel van ons corpsleven vormen. Dat de S. P. echter onder de vereenigingen een zeer bijzondere plaats inneemt, wenscht inleider toch te releveeren. Dit blijkt al hieruit, dat hijna niemand bij zijne intrede in 't corps geen lid der S. P. wordt. Dat niet alle vereenigingen in sprekers stellingen zijn opgenomen is niet omdat hij het niet wenschelijk acht, dat allen hiervan profiteeren, maar omdat dan de contributie veel te hoog zou worden.

Brandt's onderstelling, dat er een lustrumfeest gehouden wordt is fout. Het corpsbelang, dat in de eerste plaats op de voorgrond treedt, is zooveel mogelijk te omvatten alle studeerende aan de P. S. Eerst daarna komt de vraag „kunnen we een lustrumfeest vieren?” We moeten de vraag aldus stellen. „Hoe laag moet onze contributie zijn om zoo veel mogelijk allen in gelegenheid te stellen corpslid te worden en kan er dan nog een lustrumfeest af?”

Spreeken van een cent per dag is nonsens. Men staat voor 't betalen van de geheele som.

Eigen exploitatie van S. P. is ook eerlijker tegen over de ouders. Men ziet in eens: het corpslidmaatschap bedraagt zooveel. Hoewel schorsing misschien een bezwaar is in sommige opzichten, mag men toch het belang der gemeenschap niet verzaken voor dat van de menschen, die hunne verplichtingen jegens haar niet nakomen. Overigens is dit vermoedelijk ook wel bevredigend te reglementeeren.

Hij ontkent niet het bestaan van administratieve moeilijkheden, ook in zijne stellingen spreekt hij hiervan. Wanneer Corps en S. P. het eens zijn, dat corpsexploitatie gewenscht is, zal natuurlijk eene commissie worden benoemd om de verhouding te reglementeeren. We spreken thans slechts over de gewenschtetheit, de mogelijkheid zal dan blijken.

Er is geen kwestie van dat we de leeszaal van de S. P. willen afnemen. Komt de wijziging tot stand, dan is dit een vrije gift van de bezitters aan de gemeenschap. Dat dezelfde menschen op een corpsvergadering iets zullen goedkeuren, wat ze op een kroegvergadering verwerpen is onjuist. Men heeft een opinie over al of niet gewenschtheid van de vereeniging en hiernaar stemt men.

Uit de mededeelingen van Professor Pekelharing kennen we vele niet-corpsleden meer leeren waardeeren. Hieruit blijkt ook de wenschelijkheid, dat de ouders een gezonder kijk op ons corps hebben. En juist ook hiervoor is goed het in eigen exploitatie hebben van een leeszaal. Men ziet dan het corps niet zoo geheel alleen als een gelegenheid tot pretmaken.

Van de stellingen wordt bij stemming alleen II: b aan-

genomen, wegens het ontbreken van het voorafgaande in den volgenden vorm.

Het is wenschelijk, dat het corps die stappen doet en die wijzigingen voorstelt welke zullen leiden tot het in eigen beheer verkrijgen van de Leeszaal der Sociëteit Phoenix.

Het amendement Kuipers kan niet in stemming worden gebracht, daar het niet voor de pauze schriftelijk was ingediend.

Nadat de president den inleider, niettegenstaande het gering succes zijner stellingen had bedankt, en professor Pekelharing de vrees had geuit, dat de volledige verslagen in het Studenten Weekblad wellicht sommigen zouden weerhouden, vrij voor hunne meening uit te komen, werd de vergadering gesloten.

G. D. J. en J. F. L.

Uitvoering Delftsche Studenten Tooneelvereeniging.

Eerst een bang Io-vivatje, toen een droef deuntje door de huzaren (in polletiek) en eindelijk het scherm in de hoogte.

't Stuk heet: „Ontmaskerd” en was dunnetjes; maar de spelers hadden werkelijk veel goeds. Zie hier een korte inhoud:

Von Kostau, grondeigenaar, is na een lang krijgsmanleven stil gaan wonen met een candidaat in de Theologie Joseph Wieland en een weduwe Dorothea von Bernack. Men zegt dat allen daar tot vervelens toe vroom zijn. Von Kostau bezit een „liederlijke neef”, die veel geld verteert en weinig afbetaalt. Deze wil daarom van zijn rijke oom graag wat geld hebben, en gaat dus als vroom bekeerling naar het kasteel. Tegelijkertijd begeeft zich Clara Walfried, een zangeres derwaarts op verzoek van een vriend van von Kostau; maar met geen ander doel blijkbaar dan om zich later bekend te maken als dochter van von Kostau. Deze dochter heeft hij bij een vrouw, welke hij verliet op aanraden van zijn vader. Men en wel speciaal de weduwe vertelt echter dat de moeder zich met haar kindje zou verdronken hebben nadat de vader hun verliet.

Clara Walfried in tegenstelling met de neef toont zich zooals ze is, om zodoende von Kostau en zijn huisgenooten eens een andere kijk op 't leven te geven. Nu de vraag wie 't meeste succes zal hebben: de neef, Ferdinand von Warnburg of de zangeres. Maar ziet deze vraag wordt niet opgelost in 't stuk zelf. Want terwijl men nu zoude denken dat de liederlijke neef, huichelaar, „ontmaskerd” wordt, is het de weduwe. Deze dubbelzinnige persoon wordt nl. gezegd (niet eens bewezen) dat ze niets meer is, dan Rika Knoopedraaier, de weggelopen vrouw van Galnoot, dewelke weer zoo veel is als „komië”. De neef komt er met een paar stokslagen, een blauw oog en betaling zijner schulden af, terwijl de jeugdigheid van Clara haar behalve haar eigen vader ook nog een man . . . de candidaat in de Theologie bezorgd. Daar tusschendoor speelt nog een episodetje van twee jonge boertjes en twee jonge boerinetjes, die even goed weg had kunnen blijven. Enfin die twee krijgen elkaar. Verder zouden wij nog kunnen vermelden dat 't blijspel 5 bedrijven had en dan is dunkt mij ook alles gezegd.

Wij schijnen niet naar onze Tooneelvereeniging te moeten gaan om er een flink stuk te zien; maar meer om de personen te zien acteeren. En toch, zou 't dan wezenlijk niet mogelijk zijn om hier eens een stuk als Hendrik VIII op te voeren, evenals men dat in 't vorig seizoen in Amsterdam heeft gedaan? Maar wat er van zij zeker is 't dat de personen hier ons het ding wel smakelijk hebben gemaakt. Vooral de neef was bijzonder goed. Zijn eerste kennismaking met Clara was los en natuurlijk; dat teekenen van figuurtjes op den grond bijv. en 't aandachtig kijken daarna, verder zijn optreden in 't kasteel, waar hij den vroomen jongen uithangt, dit alles deed hij werkelijk heel goed. De zeer zonderlinge taak om tooneelspelende te moeten huichelen heeft hij verdienstelijk volbracht. Want door heel zijn vroom gedoe heen, scheen zijn groote aanleg om „liederlijke neef” te zijn. Er was dan ook in dien huichelaar duidelijk te zien, dat hij zich niet op zijn eigen terrein bevond.

(Zie vervolg Tweede Bijvoegsel.)

TWEEDE BIJVOEGSEL

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD

van DONDERDAG 14 DECEMBER 1899.

Iets geheel anders was de weduwe Dorothea von Bernack. Haar eerste optreden was dat van een waarlijk vrome vrouw, een optreden hoog om den ernst, waarmede zij het gansche huis beheerschte. Haar costuum, haar lief bleek gezicht, haar optreden, alles was in mooie overeenstemming hiermede. Zij was de persoonlijkheid van het huis. Door het heele eerste en tweede bedrijf houdt zij haar rol magnifiek vol. Zoo, waar zij de verschillende kamers wijst aan Clara. Werkelijk heel mooi was zij daar, waar zij von Kostau in majestueuse houding zijn gedrag verwijt, als zij hem vindt met de dansende paren en Clara onder 't genot van een glas wijn.

Wel is 't zonderling dat zij von Kostau dan opmerkt, dat dien dag voor 20 jaar zich zijn vroegere vrouw heeft verdrongen met haar kindje. Immers dit is wreed; maar de waarheid, die in haar wezen zich uitdrukt dwingt als 't ware te erkennen dat dit wreede zoo is. Dit kan een fout in 't stuk zijn.

Dan in het derde bedrijf komt de ontzuivering. Ik dacht: nu valt ze uit haar rol. Immers daar moet zij de kleinste en misselijkste praktijkjes gebruiken, om haar wil ten slotte te doen zegevieren. Zij heeft mij daar ook niet kunnen treffen. Nu vraag ik mij af: wat is 't bedoelde karakter in 't stuk? En dan geloof ik tot een andere conclusie te moeten komen dan zij, die de weduwe voorstelde. Zij heeft in deze vrouw twee karakters gegeven, terwijl er ten slotte toch één moest zijn. Ik toch kan mij niet voorstellen dat een vrouw, die door een waarlijk vroom gemoed tot daden wordt gedreven, zooals Dorothea von Bernack in 't begin, eenigen tijd later zich laat kennen als de meest kleine mensch. D. w. z. Ik geloof dat ondanks de beste huichelarij het eigenlijke karakter van den persoon niet weggemoffeld kan worden, dat het zich toch altijd eventjes toont evenals de ijdelheid dit deed door de gaten van den bekenden gescheurden mantel. En ten minste had dan ook de valsheid van de persoon in kwestie uit moeten komen op 't moment waar de dood van vrouw en kind von Kostau voor de voeten wordt geworpen. Ik heb deze valsheid niet kunnen zien. Zou zij, die deze rol speelde misschien er zich iets te nobels van hebben voorgesteld?

Clara Wallfried was in 't begin goed. Waar zij daar een wild vreemd jongmensch ontmoet is een beetje zenuwachtig beweeg niet onnatuurlijk. Maar in 't verdere deel van 't stuk wordt dit hinderlijk. 't Geeft een onrustig gevoel en den indruk alsof de speelster zich wat te veel thuis voelde op 't tooneel, overal waar dit bewegen ontbrak of waar dit niet hinderde was zij aardig. Ik geloof zelfs dat

zonder die onrust haar spel lang niet onverdienstelijk zou zijn geweest. Het best was zij wel toen zij eigenlijk niets deed dan toeschouwen en luisteren nadat zij von Kostau tot 't meer werkelijke leven had weten terug te brengen. Ook haar optreden tegenover de candidaat was wel goed als er alleen maar niet weer die ongelukkige zenuwachtigheid bij was gekomen, want van haar houdingen vond ik er vele weer in de natuur.

Von Kostau heeft zijn rol goed gespeeld, hij was er ten minste steeds in en deed de stijve oude krijgsman goed uitkomen. Zijn gezelschap de candidaat was veel minder. In 't eerste bedrijf hield hij zich goed, maar in de volgende viel hij ieder oogenblik uit zijn rol.

De boerinetjes waren dunkt mij erg gelukkig, dat zij met hun beiden konden spelen, zoolang ze dat deden waren ze wel leuk, d. w. z. ze speelden als twee meisjes; of ik er ooit boerinetjes in had gezien zonder hun costuums en eenige in hun mond zonderling klinkende woorden is de vraag.

Pieter en Hans waren niet erg best: de eene was stijf. Ik meen dat 't Hans was en de andere chargeerde terwijl Galnoot eindelijk ook nog niet dat was. Hij had een bochel en stond zoo nu en dan bijna recht op. De scene in den boom, op zich zelf reeds weinig aardig werd niet beter, misschien wel wat idioter, door 't hangen van den hoed op een groenen tak.

Toch heeft hij het publiek eenige vroolijke oogenblikken bezorgd en dat is een verdienste.

Laat ik ten slotte nog even herhalen dat de personen ons het stuk smakelijk hebben gemaakt. Men zoude dit met het vorige vergelijkend, misschien een „contradictio interminis” kunnen vinden. Dit is echter niet zoo, want het is de vraag of een dergelijk stuk ons niet meer interesseert als 't gespeeld wordt naar de opvattingen der spelers, dan wanneer 't dat wordt naar dien van den auteur.

G. D. J.

Berichten en mededeelingen.

D. S. IJ. C.

Het vijftal voor den interacademiaalen wedstrijd te Groningen is Woensdagmiddag vastgesteld als volgt: F. A. Brandt, R. Klein, F. Begemann, A. van Waveren en M. W. of W. M. de Jonge. Het lid van de D. S. IJ. C. die een van dit vijftal uitdaagt en hem slaat op de baan van ± 160 M. neemt diens plaats in het vijftal in.

ADVERTENTIEN.

KOFFIE-EN EETTAFEL
aangeboden.

Adres OUDE DELFT 37.

Bij **A. E. KLUWER**, Deventer, verscheen thans ook:
OPLOSSINGEN

DER

Wiskundige Opgaven

van de Examens B

DER

Polytechnische School te Delft,
met nieuwe opgaven

DOOR

G. J. VAN DE WELL.

2^e DEEL.

Examens B₂.

Prijs f 5,25.

RESTAURANT
Houttuinen 2, Delft.

Van af heden dagelijks verkrijgbaar:

WINTERSHOTELS.

Specialiteit in:

Franziskaner Leistbräu,
Pilsner Urquell,

welke bieren ook op flesschen aan huis geleverd worden.

Aanbevelend,

Telefoon N°. 166. **J. L. BÜHLER.**

FIRMA P. KIPP.
Fabriek van Minerale Wateren.
 BAGIJNHOF.

SPUITWATER op siphons. SODAWATER op $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{2}$ kogelflesschen.
 De zoo gunstig bekende Limonades op kogelfl. en Limonade-Siropen op $\frac{1}{4}$ en $\frac{1}{2}$ flesch.
 Ons fabrikaat is vrij van schadelijke bestanddeelen en staat onder scheikundige contrôle van den
 Apotheker W. A. KIPP.

Ten dienste der Vacantie.

Soliede TASSCHEN en HANDKOFFERS,
 van echt Leder en Alderscott tegen zeer billijke prijzen.
 Bij contante betaling 5% korting.

SCHAATSSEN MONTEEREN EN SLIPEN.
W. BOSSARD,
 Zadel- en Koffermaker der Ind. Ingenieurs en Ambtenaren.
 Hoek NOORDEINDE en KOLK.

AANBEVOLEN:
OVERVOORDE'S KOFFIEBROODJES.
 OUDE DELFT 80.

Briefkaarten met Stadsgezichten
 in 39 soorten
 à twee cents per stuk.

Uitgave van J. WALTMAN Jr., Delft.

Boekhandel J. WALTMAN Jr.,
 BINNENWATERSLOOT.

A. W. Faber's „SIBERIA” Potlooden
 in 14 nummers.
 Prijs per stuk 20 Cent

BOEKDRUKKERIJ J. WALTMAN JR.

BINNENWATERSLOOT 33.

BEVEELT ZICH AAN VOOR HET LEVEREN VAN
 VISITEKAARTJES, INVITATIEKAARTEN, PROGRAMMA'S,
 BALBOEKJES, MENU'S, CONVOCATIEBILJETTEN,
 DIPLOMA'S, KWITANTIEN, REGLEMENTEN, STATUTEN,
 ENZ. ENZ.